

การวิเคราะห์ต้นทุนการปลูกหม่อน

จากการศึกษาต้นทุนการปลูกหม่อนในบทที่ 3 จะเห็นว่าต้นทุนการปลูกหม่อนทั้ง 4 แห่งที่คำนวณได้แตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อที่จะได้ทราบถึงสาเหตุที่ทำให้ต้นทุนการปลูกหม่อนในแต่ละแห่งแตกต่างกัน ในบทนี้จะได้ทำการวิเคราะห์ต้นทุนการปลูกหม่อนทั้ง 4 แห่ง โดยคำนวณต้นทุนแต่ละรายการเป็นอัตราส่วนร้อยละของต้นทุนการปลูกหม่อนทั้งหมด พร้อมทั้งวิเคราะห์สาเหตุต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการลดต้นทุนการปลูกหม่อน

ดังได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 ว่า ต้นทุนการปลูกหม่อนจะพิจารณาตั้งแต่การปลูกในปีที่ 2 ขึ้นไป โดยจะนำเอาต้นทุนการปลูกหม่อนในปีแรก ซึ่งจะให้ประโยชน์ตลอดอายุส่วนหม่อนมาเฉลี่ยเป็นต้นทุนในการปลูกด้วย ในตารางที่ 4_1 จะเป็นตารางต้นทุนการปลูกหม่อนต่อไร่ต่อปี สำหรับการปลูกหม่อนปีที่ 2-5 ของการปลูกหม่อนทั้ง 4 แห่ง โดยจะเรียงลำดับต้นทุนใบหม่อนต่อไร่ต่อปีที่สูงที่สุดเป็นอันดับแรก ดังนี้

1. ต้นทุนใบหม่อนต่อไร่ต่อปีของโลกกรัมของนิคมสร้างตนเอง เท่ากับ 4_02 บาท
2. ต้นทุนใบหม่อนต่อไร่ต่อปีของโลกกรัมของศูนย์วิจัยและอบรมไหม เท่ากับ 3_19 บาท
3. ต้นทุนใบหม่อนต่อไร่ต่อปีของโลกกรัมของบริษัทไพโรจน์ไหมไทยจำกัด เท่ากับ 2_41 บาท
4. ต้นทุนใบหม่อนต่อไร่ต่อปีของโลกกรัมของบริษัทจุลไหมไทยจำกัด เท่ากับ 1_19 บาท
5. ต้นทุนใบหม่อนต่อไร่ต่อปีของโลกกรัมของสมาชิกนิคมสร้างตนเอง เท่ากับ 1_16 บาท

การที่ต้นทุนใบหม่อนต่อไร่ต่อปีของโลกกรัมไม่เท่ากันอาจเนื่องมาจากสาเหตุ 2 ประการคือ

1. ต้นทุนในการปลูกหม่อน
2. ปริมาณผลผลิตใบหม่อนต่อไร่

การวิเคราะห์สาเหตุทั้งสองประการนี้จะได้กล่าวต่อไปในบทนี้

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่าโดยทั่วไปต้นทุนใบหม่อนต่อไร่ต่อปีของโลกกรัมไม่ควรสูงกว่า 2.00 บาท ดังนั้นจะเห็นว่าต้นทุนใบหม่อนต่อไร่ต่อปีของโลกกรัมของหน่วยงานราชการสูงกว่าต้นทุนใบหม่อนต่อไร่ต่อปีของโลกกรัมโดยทั่วไป

ตารางที่ 4.1 ต้นทุนการปลูกหม่อนต่อไร่ต่อปี (ปี 2-5)

	ต้นทุน		ต้นทุนวัสดุ		ปัจจัยไฟฟ้า		ปัจจัยปุ๋ยเคมี		ค่าเช่าที่ดิน	
	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%	บาท	%
ต้นทุนแปรได้										
ค่าปุ๋ย	1,500.-	24.85	2,250.-	30.68	912.-	25.27	356.30	14.94	350.-	25.04
ค่าวัสดุ	33.60	0.55	402.-	5.48	596.62	16.53	112.49	4.72	-	-
ค่าแรงงาน	-	-	1,636.-	22.30	516.57	14.32	161.49	6.77	358.33	25.64
ค่าซ่อมแซม	-	-	-	-	322.-	8.92	31.30	1.31	-	-
ค่าเช่าแปลงและบำรุงน้ำ	-	-	-	-	-	-	29.26	1.23	-	-
รวมต้นทุนแปรได้	1,533.60	25.40	4,288.-	58.46	2,347.19	65.04	690.84	28.97	708.33	50.68
ต้นทุนคงที่										
ค่าแรงงานทางตรง	2,160.-	35.78	-	-	-	-	-	-	-	-
ค่าแรงงานทางอ้อม	500.-	8.28	1,200.-	16.36	112.50	3.12	91.31	3.83	-	-
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์	395.73	6.56	382.33	5.21	18.07	0.50	110.17	4.62	37.50	2.68
ค่าเช่าที่ดิน	-	-	-	-	300.-	8.31	300.-	12.58	350.-	25.04
ต้นทุนที่ให้บริการโดยชนวิสาหกิจ	1,447.33	23.98	1,464.67	19.97	831.11	23.03	1,192.38	50.00	301.87	21.60
รวมต้นทุนคงที่	4,503.06	74.60	3,047.00	41.54	1,261.68	34.96	1,693.86	71.03	689.37	49.32
รวมต้นทุนทั้งหมด	6,036.66	100.-	7,335.00	100.-	3,608.87	100.-	2,384.70	100.-	1,397.70	100.-
ผลผลิตหม่อนต่อไร่ ต่อปี	1,500 กิโลกรัม		2,300 กิโลกรัม		1,500 กิโลกรัม		2,000 กิโลกรัม		1,200 กิโลกรัม	
ต้นทุนใบหม่อนต่อกิโลกรัม	4.02 บาท		3.19 บาท		2.41 บาท		1.19 บาท		1.16 บาท	
ต้นทุนแปรได้ต่อกิโลกรัม	1.02 บาท		1.86 บาท		1.57 บาท		0.34 บาท		0.59 บาท	
ต้นทุนคงที่ต่อกิโลกรัม	3.00 บาท		1.33 บาท		0.84 บาท		0.85 บาท		0.57 บาท	
รวม	4.02 บาท		3.19 บาท		2.41 บาท		1.19 บาท		1.16 บาท	

การที่ต้นทุนใบหม่อนต่ำกว่า 2.00 บาท จะมีส่วนทำให้ต้นทุนการผลิตรังไหมต่ำด้วย เพราะว่าต้นทุนส่วนใหญ่ของการผลิตรังไหม คือใบหม่อน

การวิเคราะห์ต้นทุนการปลูกหม่อนของนิคมสร้างตนเอง

จากตารางที่ 4.1 จะเห็นได้ว่าต้นทุนใบหม่อนต่อกิโลกกรัมซึ่งปลูกในนิคมสร้างตนเองเท่ากับ 4.02 บาท ซึ่งสูงกว่าทุก ๆ แห่ง ต้นทุนใบหม่อนประกอบด้วยต้นทุนแปรได้ 1.02 บาท หรือเท่ากับ 25.40% ของต้นทุนทั้งหมด และต้นทุนคงที่ 3.00 บาท หรือเท่ากับ 74.60% ของต้นทุนทั้งหมด เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของต้นทุนทั้งหมดจะเห็นว่าต้นทุนส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานทางตรง 35.78% ค่าปุ๋ย 24.85% และต้นทุนที่ให้ประโยชน์ชั่วอายุส่วนหม่อน 23.98%

สาเหตุที่ทำให้ต้นทุนคงที่ต่อกิโลกกรัมสูง เนื่องจากจาก นิคมฯ ใช้แรงงานประจำทั้งหมด 12 คน สำหรับทำงานในส่วนหม่อนโดยจ่ายค่าแรงประจำเดือน ซึ่งทำให้ต้นทุนค่าแรงทางตรงสูงกว่าการจ้างแรงงานรายวัน แม้ว่านิคมฯ จะไม่มีงานให้คนงานทำ นิคมฯ ก็ยังต้องจ่ายค่าแรง การจ้างแรงงานประจำดังกล่าวจะมีผลทำให้ในปีแรกของการปลูกหม่อนมีต้นทุนการปลูกหม่อนสูงด้วย ดังนั้นเมื่อตัดสรรต้นทุนการปลูกปีแรกหรือต้นทุนที่ให้ประโยชน์ชั่วอายุส่วนหม่อนไปให้ เป็นต้นทุนการปลูกหม่อนของปีต่อไป จึงทำให้ต้นทุนคงที่ของปีต่อไปสูงขึ้นด้วย

การที่จะลดต้นทุนการปลูกหม่อน โดยวิธีลดจำนวนคนงานลงย่อมเป็นการยาก เนื่องจากนิคมฯ เป็นหน่วยงานราชการ และอีกประการหนึ่ง วัตถุประสงค์ในการปลูกหม่อนของนิคมฯ นอกจากจะทำ การปลูกหม่อนเพื่อเลี้ยงไหมแล้ว ยังทำการปลูกหม่อนสำหรับงานวิจัยและค้นคว้าเกี่ยวกับหม่อนอีกด้วย

การวิเคราะห์ต้นทุนการปลูกหม่อนของศูนย์วิจัยและอบรมไหม

จากตารางที่ 4.1 จะเห็นได้ว่าต้นทุนใบหม่อนต่อกิโลกกรัมซึ่งปลูกในศูนย์วิจัยและอบรมไหมเท่ากับ 3.19 บาท ต้นทุนใบหม่อนประกอบด้วยต้นทุนแปรได้ 1.86 บาท หรือเท่ากับ 58.46% ของต้นทุนทั้งหมด และต้นทุนคงที่ 1.33 บาท หรือเท่ากับ 41.54% ของต้นทุนทั้งหมด เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของต้นทุนจะเห็นว่าต้นทุนส่วนใหญ่เป็นค่าปุ๋ย 30.68% ค่าแรงงาน 22.30% และต้นทุนที่ให้ประโยชน์ชั่วอายุส่วนหม่อน 19.97%

ถึงแม้ว่าศูนย์ฯ จะมีปริมาณผลผลิตของหม่อนปีละ 2,300 กิโลกรัมต่อไร่ก็ตาม แต่ต้นทุนใบหม่อนต่อกิโลกรัมยังคงค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับแหล่งอื่น

สาเหตุที่ทำให้ค่าปุ๋ยเท่ากับ 30.68% และค่าแรงงาน 22.30% เป็นเพราะว่า

1. มีการบำรุงดูแลรักษาส่วนหม่อนอย่างดี ศูนย์ฯ มีการบำรุงรักษาส่วนหม่อนโดยใส่ปุ๋ยถึงปีละ 4 ครั้ง จึงทำให้ต้นทุนค่าปุ๋ยสูง นอกจากนี้ยังมีการพรวนดินปีละ 14 ครั้ง และมีการปราบวัชพืชปีละ 10 ครั้ง จึงทำให้ต้นทุนค่าแรงงานสูงขึ้นด้วย
2. อัตราค่าแรงใช้อัตราของราชการ กล่าวคือ ศูนย์ฯ มีการจ่ายค่าแรงงานตามอัตราที่ทางราชการกำหนด จึงมีผลทำให้ต้นทุนค่าแรงงานสูง

สาเหตุที่ทำให้ต้นทุนที่ให้ประโยชน์ชั่วอายุส่วนหม่อนเท่ากับ 19.97% ของต้นทุนทั้งหมด อาจเนื่องมาจากมีการเตรียมดินในปีแรกอย่างดี ทำให้ต้นทุนในปีแรกสูง เมื่อสัตสัรเป็นต้นทุนของปีต่อไปจึงทำให้ต้นทุนที่ให้ประโยชน์ชั่วอายุส่วนหม่อนสูง

ถ้าศูนย์ฯ ต้องการลดต้นทุนการปลูกหม่อนให้ต่ำกว่ากิโลกรัมละ 3.19 บาท ศูนย์ฯ อาจทำได้โดยการลดต้นทุนแปรได้ คือ ค่าปุ๋ย และค่าแรงงาน โดยการลดจำนวนครั้งของการบำรุงดูแลรักษาส่วนหม่อนให้ลดลง แต่ทั้งนี้จะต้องคำนึงว่าปริมาณผลผลิตของหม่อนที่ได้ว่าจะลดลงด้วยหรือไม่

การวิเคราะห์ต้นทุนการปลูกหม่อนของบริษัทไฟโรจนิโหมไทยจำกัด

จากตารางที่ 4.1 จะเห็นว่าต้นทุนใบหม่อนต่อกิโลกรัม ซึ่งปลูกในบริษัทไฟโรจนิโหมไทย จำกัด เท่ากับ 2.41 บาท ต้นทุนใบหม่อนประกอบด้วยต้นทุนแปรได้ 1.57 บาท หรือเท่ากับ 65.04% ของต้นทุนทั้งหมด และต้นทุนคงที่ 0.84 บาทหรือเท่ากับ 34.96% ของต้นทุนทั้งหมด เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของต้นทุนจะเห็นว่าต้นทุนส่วนใหญ่เป็นค่าปุ๋ย 25.27% ต้นทุนที่ให้ประโยชน์ชั่วอายุส่วนหม่อน 23.03% ค่าน้ำมัน 16.53% และค่าแรงงาน 14.32%

สาเหตุที่ทำให้ต้นทุนส่วนใหญ่เป็นค่าปุ๋ยถึง 25.27% เป็นเพราะว่า บริษัท มีการเตรียมดินปีแรกไม่ดี และเป็น การเตรียมดินโดยการจ้างเหมาทำ มีการใส่ปุ๋ยน้อย ทำให้บริษัทต้องเสืค่าใช้จ่ายในการใส่ปุ๋ยบำรุงส่วนหม่อนในปีต่อ ๆ มา

ถ้าบริษัทไพโรจนา ต้องการลดต้นทุนการปลูกหม่อนให้ต่ำกว่ากิโลกกรัมละ 2.41 บาท บริษัทอาจทำได้โดยเตรียมดินให้ดีในปีแรก คือ ต้องมีการไถพรวนดินและใส่ปุ๋ยรองพื้นด้วย วิธีนี้จะทำให้ในปีที่ 2-5 บริษัทจะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบำรุงดูแลรักษาส่วนหม่อนจำนวนมาก อีกทั้งยังส่งผลทำให้ผลผลิตของหม่อนสูงและสม่ำเสมอด้วย

การวิเคราะห์ต้นทุนการปลูกหม่อนของบริษัทจุลไหมไทยจำกัด

จากตารางที่ 4.1 จะเห็นได้ว่าต้นทุนใบหม่อนต่อกิโลกรัมซึ่งปลูกในบริษัทจุลไหมไทยจำกัดเท่ากับ 1.19 บาท ต้นทุนใบหม่อนประกอบด้วยต้นทุนแปรได้ 0.34 บาท หรือเท่ากับ 28.97% ของต้นทุนทั้งหมด และต้นทุนคงที่ 0.85 บาท หรือเท่ากับ 71.03% ของต้นทุนทั้งหมด เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของต้นทุนจะเห็นว่าต้นทุนส่วนใหญ่เป็น ต้นทุนที่ให้ประโยชน์ยาวอายุส่วนหม่อน 50.00%

สาเหตุที่ทำให้ต้นทุนส่วนใหญ่เป็นต้นทุนที่ให้ประโยชน์ยาวอายุส่วนหม่อน เพราะว่ามี การเตรียมดินในปีแรกอย่างดี กล่าวคือ ในปีแรกที่ปลูกหม่อน บริษัทมีการเตรียมดินโดยมีการไถพรวนดิน และใส่ปุ๋ยรองพื้นเต็มๆ เพื่อให้การปลูกหม่อนได้ผลผลิตสูง

การที่ต้นทุนใบหม่อนต่อกิโลกรัมต่ำกว่า 2.- บาท อาจเนื่องมาจาก

1. บริษัทมีการปลูกหม่อนเป็นจำนวนมาก คือ 2,300 ไร่ ทำให้เฉลี่ยต้นทุนคงที่บางรายการได้ต่ำ
2. มีการบำรุงดูแลรักษาส่วนหม่อนในปีที่ 2-5 น้อย ทำให้ต้นทุนแปรได้ต่ำ ทั้งนี้เนื่องมาจากการเตรียมดินอย่างดีในปีแรกของการปลูกหม่อน ทำให้ในปีต่อมาบริษัทไม่ต้องมีการบำรุงดูแลรักษาส่วนหม่อนมากนัก เพราะดินยังมีความอุดมสมบูรณ์อยู่

การวิเคราะห์ต้นทุนการปลูกหม่อนของลุ่มาฮิกนิคมสร้างตนเอง

จากตารางที่ 4.1 จะเห็นได้ว่าต้นทุนใบหม่อนต่อกิโลกรัม ซึ่งลุ่มาฮิกนิคมสร้างตนเองปลูกเท่ากับ 1.16 บาท ต้นทุนใบหม่อนประกอบด้วยต้นทุนแปรได้ 0.59 บาท หรือเท่ากับ 50.68% ของต้นทุนทั้งหมด และต้นทุนคงที่ 0.57 บาทหรือเท่ากับ 49.32% ของต้นทุนทั้งหมด เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของต้นทุนจะเห็นว่าต้นทุนส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงาน 25.64% ค่าเช่าที่ดิน 25.04% ค่าปุ๋ย 25.04% และต้นทุนที่ให้ประโยชน์ยาวอายุส่วนหม่อน 21.60%

สาเหตุที่ทำให้ต้นทุนใบหม่อนต่อกิโลกรัมต่ำกว่า 2,- บาท เป็นเพราะว่า

1. การเตรียมดินในปีแรกไม่หนัก เพราะเป็นการเตรียมดินโดยการจ้างเหมาทำในราคาต่ำ มีการใส่ปุ๋ยน้อย ทำให้ต้นทุนที่ให้ประโยชน์ชั่วอายุส่วนหม่อนต่ำ
2. อัตราค่าแรงงานต่ำ อัตราค่าจ้างแรงงานของกสิกรต่ำกว่าแห่งอื่น ๆ คือมีอัตราค่าจ้างวันละ 25,- บาท
3. มีการบำรุงดูแลรักษาส่วนหม่อนปีละ 1-2 ครั้ง ทำให้ต้นทุนเกี่ยวกับค่าปุ๋ยและค่าแรงงานต่ำ เนื่องจากต้นทุนอยู่ในเกณฑ์ที่ดีแล้ว จึงไม่ต้องมีการปรับปรุงต้นทุน แต่มีข้อสังเกตว่าผลผลิตหม่อนของสมาชิกนิคมฯ ได้ต่ำกว่าทุกแห่ง คือ มีผลผลิตปีละ 1,200 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งทั้งนี้ เป็นผลมาจากการเตรียมดินและการบำรุงดูแลรักษาส่วนหม่อนเพียงปีละ 1-2 ครั้งดังกล่าวข้างต้น

จากการวิเคราะห์ต้นทุนการปลูกหม่อนทั้ง 4 แห่งพอสรุปได้ว่า กสิกรสามารถจะลดต้นทุนบางอย่างในการปลูกหม่อนได้คือ

1. ต้นทุนที่ให้ประโยชน์ชั่วอายุส่วนหม่อน เนื่องจากในปีแรกที่ทำการปลูกหม่อน จะมีต้นทุนเกิดขึ้นคือ ค่าท่อนพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าน้ำหมักและค่าแรงงาน สำหรับต้นทุนค่าท่อนพันธุ์เป็นต้นทุนแปรได้ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงหรือลดให้ต่ำลงได้ เพราะค่าท่อนพันธุ์ผันแปรโดยตรงกับจำนวนไร่ที่ทำการปลูกหม่อน แต่สำหรับต้นทุนค่าปุ๋ย ค่าน้ำหมัก และค่าแรงงานนั้น เป็นต้นทุนในส่วนของ การเตรียมดินและการบำรุงดูแลรักษาส่วนหม่อน การที่ต้นทุนในส่วนของ การบำรุงดูแลรักษาส่วนหม่อนจะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับจำนวนครั้งที่ทำการบำรุงดูแลรักษาส่วนหม่อนในแต่ละปี ดังนั้นถ้าลดจำนวนครั้งของการบำรุงดูแลรักษาส่วนหม่อนลงได้โดยที่ปริมาณผลผลิตใบหม่อนเท่าเดิมก็จะทำให้ลดต้นทุนส่วนนี้ลงได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ต้นทุนที่ให้ประโยชน์ชั่วอายุส่วนหม่อนที่เฉลี่ยไปให้กับต้นทุนการปลูกหม่อนในปีที่ 2-5 ก็ลดลงต่ำลงด้วย

2. ค่าแรงงาน ค่าแรงงานของคนงานที่ทำงานในส่วนหม่อนอาจจะลดลงได้ โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในส่วนหม่อน เช่น ในการปราบวัชพืช 1 ไร่ใช้คนงาน 3 คนทำในเวลา 1 วัน แต่ถ้าสามารถให้คนงานให้น้อยกว่า 3 คนก็จะมีผลทำให้ต้นทุนค่าแรงงานลดลงด้วย

จากการศึกษาต้นทุนการปลูกหม่อนทั้ง 4 แห่งจะเห็นว่าลักษณะการดำเนินงานที่ต่างกันจะมีผลทำให้ต้นทุนใบหม่อนต่อ 1 กิโลกรัมแตกต่างกัน กล่าวคือ การดำเนินงานของหน่วยราชการ คือ ที่ศูนย์วิจัยและอบรมไหม และที่นิคมสร้างตนเอง (เฉพาะที่นิคมฯ ยกเว้นสมาชิกนิคมฯ) มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาค้นคว้าอบรมและวิจัย จึงไม่คำนึงว่าต้นทุนการปลูกหม่อนจะสูงเท่าใด ซึ่งจะไม่เหมือนกับ

การดำเนินงานของ เอกชนทั้ง 2 แห่ง ซึ่งเป็นการปลูกหม่อนเพื่อให้มีต้นทุนการปลูกหม่อนต่ำสุด สำหรับการปลูกหม่อนของ เอกชนทั้ง 2 แห่งก็มีลักษณะการดำเนินงานที่ต่างกัน ดังนั้นเพื่อที่จะศึกษาว่าการปลูกหม่อนเพื่อให้ได้ต้นทุนการปลูกต่ำสุด ต้นทุนใบหม่อนต่อ 1 กิโลกรัมควรจะเป็นเท่าใด ผู้เขียนจึงขอเสนอรูปแบบการปลูกหม่อนของกสิกรโดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาต้นทุนทั้ง 4 แห่งเป็นเกณฑ์ในการคำนวณต้นทุน

การสร้างรูปแบบสำหรับการปลูกหม่อน

1. ลักษณะการดำเนินงาน

การดำเนินงานจะเป็นรูปบริษัทจำกัด ทำการปลูกหม่อนเพื่อนำไปเลี้ยงไหม โดยมีวัตถุประสงค์ต้องการต้นทุนต่ำสุด รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานมีดังนี้

- มีการเตรียมดินอย่างดีในปีแรก เพื่อให้หม่อนมีผลผลิตสูงและใบหม่อนมีคุณค่าทางอาหาร
- เนื้อที่ปลูกหม่อนทั้งหมด 1,000 ไร่ และทำการปลูกหม่อนปีละ 1,000 ไร่ ผลผลิตของหม่อนปีละ 2,000 กิโลกรัมต่อไร่
- พันธุ์หม่อนที่ปลูกมีพันธุ์หม่อนน้อย และพันธุ์หม่อนตาตา
- เลี้ยงไหมทั้งหมดปีละ 8 ครั้ง โดยแบ่งแปลงหม่อนเป็น 100 แปลง ๆ ละ 10 ไร่ และใน 1 ไร่จะใช้เลี้ยงไหมได้ไม่เกินปีละ 4 ครั้ง
- อัตราค่าจ้างแรงงานวันละ 35.00 บาท โดยถือว่า 1 วันทำงาน 8 ชั่วโมง
- ใช้รถแทรกเตอร์ในการทำสวนหม่อน เสียค่าน้ำมันดังนี้

ค่าน้ำมันโซลาร์วันละ 25 ลิตร ๆ ละ 6.70 บาท	167.50 บาท
ค่าน้ำมันเครื่องวันละ 2 ลิตร ๆ ละ 20.- บาท	<u>40.00</u> "
รวม	<u>207.50</u> บาท
- ค่าน้ำมันต่อ 1 ชั่วโมงเท่ากับ 25.94 บาท
- ค่าน้ำมันต่อ 1 นาทีเท่ากับ 0.43 บาท
- ค่าแรงงานสำหรับรถแทรกเตอร์

ค่าแรงงานคนขับวันละ	65.00 บาท
ค่าแรงงานท้ายรถ (2 คน) คนละ 35.- บาท	<u>70.00</u> "
รวม	<u>135.00</u> บาท

ค่าแรงงานต่อ 1 ชั่วโมงเท่ากับ	16.88 บาท
ค่าแรงงานต่อ 1 นาทีเท่ากับ	0.28 บาท
- ค่าซ่อมแซมรถแทรกเตอร์	
ค่าซ่อม-อะไหล่ตัวรถวันละ	55.00 บาท
ค่าซ่อม-อะไหล่เครื่องท้ายพาน พรอนวันละ	57.00 "
รวม	<u>112.00 บาท</u>
ค่าซ่อมแซมต่อ 1 ชั่วโมงเท่ากับ	14.00 บาท
ค่าซ่อมแซมต่อ 1 นาทีเท่ากับ	0.23 บาท

2. ต้นทุนในการปลูกหม่อน

ก. ต้นทุนแปรโตที่เกิดขึ้นต่อไร่มีดังนี้

1) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเตรียมดิน

การเตรียมดิน จะใช้รถแทรกเตอร์ไถโรละ 2 ครั้งใช้เวลาประมาณ ครั้งละ 20 นาทีต่อไร่ และใส่ปุ๋ยหมักและปุ๋ยวิทยาศาสตร์ดังนี้ :-

- ปุ๋ยหมักใส่ทั้งหมดโรละ 2 ตัน ราคาปุ๋ยหมักตันละ 150.00 บาท
- ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ใส่โรละ 100 กิโลกรัม ราคาปุ๋ยวิทยาศาสตร์กิโลกรัม

ละ 6.- บาท

ดังนั้นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเตรียมดินจะมีค่าปุ๋ย ค่าน้ำมัน ค่าแรงงาน

และค่าซ่อมแซม

(บาท)

ค่าปุ๋ย :-

ปุ๋ยหมัก 2 ตัน ๆ ละ 150.- บาท	300.-	
ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ 100 กิโลกรัม ๆ ละ 6.- บาท	<u>600.-</u>	900.-
ค่าน้ำมันในการไถ 40 นาที ๆ ละ 0.43 บาท		17.20
ค่าแรงงานในการไถ 40 นาที ๆ ละ 0.28 บาท		11.20
ค่าซ่อมแซมในการไถ 40 นาที ๆ ละ 0.23 บาท		<u>9.20</u>
รวมค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเตรียมดิน		<u>937.60</u>

2) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับท่อนพันธุ์

ท่อนพันธุ์ที่จะใช้จะได้จากการซื้อโดยเสียค่าท่อนพันธุ์รวมค่าขนส่งต้นละ

2.- บาท จากการสอบถามปรากฏว่าในเนื้อที่ 1 ไร่สามารถปลูกหม่อนได้ประมาณ 800 ต้น

$$\text{ค่าใช้จ่ายท่อนพันธุ์} = 800 \text{ ต้น} \times 2.- \text{ บาท} = 1,600.- \text{ บาท}$$

3) ค่าใช้จ่ายในการปลูก

การปลูกหม่อนจะใช้แรงงานคน จากการสอบถามปรากฏว่า คนงาน 3 คนสามารถปลูกหม่อนได้ 1 ไร่ในเวลา 1 วัน ดังนั้นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจะมีเฉพาะค่าแรงงานเท่านั้น ซึ่งเท่ากับ $35.- \times 3 \text{ คน} = 105.- \text{ บาท}$

4) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบำรุงรักษา

ก) การใส่ปุ๋ย ปุ๋ยที่ใช้จะใส่ทั้งปุ๋ยหมักและปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ดังนี้

- ปุ๋ยหมัก กิจกรรมจะใส่ปุ๋ยหมักปีละครั้ง ใช้เวลาในการใส่ปุ๋ย

โดยรถแทรกเตอร์ครั้งละ 20 นาทีต่อไร่ โดยใส่ไร่ละ 2 ตัน ราคาปุ๋ยหมักตันละ 150.- บาท

- ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ กิจกรรมใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์สูตร 15-8-10 หรือ

15-15-15 ใส่ปีละ 2 ครั้ง ใช้เวลาในการใส่ปุ๋ยโดยรถแทรกเตอร์ครั้งละ 20 นาทีต่อไร่ โดยใส่ปุ๋ยไร่ละ 50 กิโลกรัมต่อครั้ง ราคาปุ๋ยวิทยาศาสตร์กิโลกรัมละ 6.- บาท

ดังนั้นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจะมีค่าปุ๋ย ค่าน้ำมัน ค่าแรงงาน และค่าซ่อมแซม

ค่าปุ๋ย :-

(บาท)

$$\text{ปุ๋ยหมักใช้ทั้งสิ้น 2 ตัน} \quad \text{ๆ ละ 150.- บาท} \quad = 300.-$$

$$\text{ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ใช้ทั้งสิ้น 100 กิโลกรัม} \quad \text{ๆ ละ 6 - บาท} \quad = \underline{600.-} \quad 900.-$$

ค่าน้ำมัน :-

$$\text{สำหรับการใส่ปุ๋ยหมัก 20 นาที} \quad \text{ๆ ละ 0.43 บาท} \quad = 8.60$$

$$\text{สำหรับการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ 40 นาที} \quad \text{ๆ ละ 0.43 บาท} \quad = \underline{17.20} \quad 25.80$$

ค่าแรงงาน :-

$$\text{สำหรับการใส่ปุ๋ยหมัก 20 นาที} \quad \text{ๆ ละ 0.28 บาท} \quad = 5.60$$

$$\text{สำหรับการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ 40 นาที} \quad \text{ๆ ละ 0.28 บาท} \quad = \underline{11.20} \quad 16.80$$

ค่าซ่อมแซม :-

$$\text{สำหรับการใส่ปุ๋ยหมัก 20 นาที} \quad \text{ๆ ละ 0.23 บาท} \quad = 4.60$$

$$\text{สำหรับการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ 40 นาที} \quad \text{ๆ ละ 0.23 บาท} \quad = \underline{9.20} \quad 13.80$$

$$\text{รวมค่าใช้จ่ายในการใส่ปุ๋ย} \quad = \underline{\underline{956.40}}$$

ข) การตายหน้าพรวนดิน กิจการได้แบ่งการตายหน้าพรวนดินเป็น

2 งานคือ

- การปราบวัชพืช กิจการจะทำการปราบวัชพืชไร่ละประมาณ 5 ครั้งต่อปี โดยไร่แรงงานคนงาน จากการศึกษาได้ข้อมูลว่า ในการปราบวัชพืชแต่ละครั้งโดยทั่วไป ในเนื้อที่ 1 ไร่จะไ้คนงาน 3 คนทำเสร็จภายใน 1 วัน ดังนั้นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจะมีเฉพาะค่าแรงงานเท่านั้น

- การพรวนดิน กิจการจะทำการพรวนดิน 7 ครั้งต่อปี โดยไ้รถแทรกเตอร์ โดยทั่วไปการพรวนดินแต่ละครั้งจะไ้เวลา 20 นาที ซึ่งสามารถพรวนดินได้ 1 ไร่ ดังนั้นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจะมี ค่าน้ำมัน ค่าแรงงาน และค่าซ่อมแซม

(บาท)

ค่าน้ำมันในการพรวนดิน 140 นาที ๆ ละ 0.43 บาท 60.20

ค่าแรงงาน :-

ในการปราบวัชพืชไ้คนงาน 3 คน ๆ ละ 35.- บาท เป็นจำนวน 5 ครั้งต่อปี

$$= 35.- \text{ บาท} \times 3 \text{ คน} \times 5 \text{ ครั้ง} = 525.-$$

ในการพรวนดิน 140 นาที ๆ ละ 0.28 บาท = 39.20 564.20

ค่าซ่อมแซมในการพรวนดิน 140 นาที ๆ ละ 0.23 บาท 32.20

รวมค่าใช้จ่ายในการตายหน้าพรวนดิน 656.60

5) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเตรียมหม่อนสำหรับเลี้ยงไหม

การเตรียมหม่อนสำหรับเลี้ยงไหม จะเริ่มตั้งแต่ปีที่ 2 ของการปลูกหม่อนจนถึงปีที่ 5 ในแต่ละปีจะมีการตัดแต่งหม่อนโดยวิธีตัดต่ำ 1 ครั้ง และตัดครึ่งต้นหรือตัดแขนง 4 ครั้ง โดยไ้แรงงานคน จากการศึกษาพบว่าคนงาน 2 คนสามารถเตรียมหม่อนได้ 3 ไร่ในเวลา 1 วัน ดังนั้นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจะมีเฉพาะค่าแรงงานเท่านั้น

ค่าแรงงานในการเตรียมหม่อน 3 ไร่ใน 1 ปี = 2 คน x 35.- บาท x 5 ครั้ง = 350.- บาท

ดังนั้นค่าแรงงานในการเตรียมหม่อน 1 ไร่ใน 1 ปี = $\frac{350.- \text{ บาท}}{3} = 116.67 \text{ บาท}$

ข. ต้นทุนคงที่ที่เกิดขึ้นมีดังนี้

1) ค่าแรงงานทางอ้อม

ค่าแรงงานทางอ้อม คือ เงินเดือนผู้จัดการส่วนซ่อมประมาณเดือนละ 2,500.- บาท การปลูกหม่อน 1,000 ไร่ ควบคุมผู้จัดการส่วนหม่อน 2 คน

$$\text{ค่าแรงงานทางอ้อมต่อไร่} = \frac{1}{1,000} (2,500.- \times 2 \text{ คน} \times 12 \text{ เดือน}) = 60.- \text{ บาท}$$

2) ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ในการปลูกหม่อน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกหม่อนจะมีรถแทรกเตอร์ ทรานโกล และเสียบ ซึ่ง
จะคิดค่าเสื่อมราคาเป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละปีตามอายุการใช้งาน การคิดค่าเสื่อมราคาที่ได้แสดงไว้ใน
ตารางที่ 4.2 สมมติว่ากิจการมีค่าเสื่อมราคาปีละ 14,775.- บาท

$$\text{ค่าเสื่อมราคาต่อไร่} = 14,775.- \div 1,000 = 14.77 \text{ บาท}$$

3) ค่าเช่าที่ดิน

กิจการเสียค่าเช่าที่ดินไร่ละ 300.- บาทต่อปี

ตารางที่ 4.2 การคิดค่าเสื่อมราคาต่อปีสำหรับอุปกรณ์ในการปลูกหม่อน

ลำดับ	รายการ	อุปกรณ์ในการปลูกหม่อน					
		จำนวน หน่วย	อายุการ ใช้งาน (ปี)	ต้นทุนต่อหน่วย (บาท)	จำนวนเงิน (บาท)	ค่าเสื่อมราคา ต่อปีสำหรับ เนื้อที่ 1,000 ไร่ (บาท)	ค่าเสื่อมราคา ต่อปีสำหรับ เนื้อที่ 1 ไร่ (บาท)
1	รถแทรกเตอร์-35 แรงม้า	1	10	120,000.-	120,000.-	12,000.-	12.-
2	ทรานโกล	40	5	300.-	12,000.-	2,400.-	2.40
3	เสียบ	15	2	50.-	750.-	375.-	0.37
	รวม			120,350.-	132,750.-	14,775.-	14.77

ตารางที่ 4.3 ต้นทุนแปรได้ใน การปลูกหม่อนต่อไร่ต่อปีสำหรับการปลูกปีที่ 1

หน่วย : บาท

ลำดับ		ค่าท่อนพันธุ์	ค่าปุ๋ย	ค่าน้ำมัน	ค่าแรงงาน	ค่าซ่อมแซม	รวม
1	ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเตรียมดิน	-	900.-	17.20	11.20	9.20	937.60
2	ค่าใช้จ่ายท่อนพันธุ์	1,600.-	-	-	-	-	1,600.-
3	ค่าใช้จ่ายในการปลูก	-	-	-	105.-	-	105.-
4	ค่าใช้จ่ายในการใส่ปุ๋ย	-	900.-	25.80	16.80	13.80	956.40
5	ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาพรุนดิน	-	-	60.20	564.20	32.20	656.60
	รวมต้นทุนแปรได้	1,600.-	1,800.-	103.20	697.20	55.20	4,255.60

ตารางที่ 4.4 ต้นทุนแปรได้ใน การปลูกหม่อนต่อไร่ต่อปีสำหรับการปลูกปีที่ 2-5

หน่วย : บาท

ลำดับ	รายการ	ค่าปุ๋ย	ค่าน้ำมัน	ค่าแรงงาน	ค่าซ่อมแซม	รวม
1	ค่าใช้จ่ายในการใส่ปุ๋ย	900.-	25.80	16.80	13.80	956.40
2	ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาพรุนดิน	-	60.20	564.20	32.20	656.60
3	ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเตรียมหม่อน	-	-	116.67	-	116.67
	รวมต้นทุนแปรได้	900.-	86.-	697.67	46.-	1,729.67

3. การคำนวณต้นทุนใบหม่อนต่อกิโลกรัม

จากข้อมูลต้นทุนการปลูกหม่อนตามที่กล่าวแล้วข้างต้น พอสรุปเป็นต้นทุนรวมของการปลูกหม่อน 1 ไร่โดยจะแยกต้นทุนเป็นปีที่ 1 ถึงปีที่ 5 ได้ดังนี้ (ดูตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 ต้นทุนการปลูกหม่อนต่อไร่

หน่วย : บาท

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
ต้นทุนแปรได้					
ค่าท่อนพันธุ์	1,600.-	-	-	-	-
ค่าปุ๋ย	1,800.-	900.-	900.-	900.-	900.-
ค่าน้ำหมัก	103.20	86.-	86.-	86.-	86.-
ค่าแรงงาน	697.20	697.67	697.67	697.67	697.67
ค่าซ่อมแซม	55.20	46.-	46.-	46.-	46.-
รวมต้นทุนแปรได้	4,255.60	1,729.67	1,729.67	1,729.67	1,729.67
ต้นทุนคงที่					
ค่าแรงงานทางอ้อม	60.-	60.-	60.-	60.-	60.-
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์	14.77	14.77	14.77	14.77	14.77
ค่าเช่าที่ดิน	300.-	300.-	300.-	300.-	300.-
รวมต้นทุนคงที่	374.77	374.77	374.77	374.77	374.77
รวมต้นทุนทั้งหมด	4,630.37	2,104.44	2,104.44	2,104.44	2,104.44
ผลผลิตหม่อนต่อไร่ต่อปี	-	2,000 กก.	2,000 กก.	2,000 กก.	2,000 กก.
ต้นทุนใบหม่อนต่อกิโลกรัม	-	1.05 บาท	1.05 บาท	1.05 บาท	1.05 บาท

อย่างไรก็ตามการคำนวณต้นทุนใบหม่อนต่อกิโลกรัมตามตารางที่ 4.5 ซึ่งจะได้นต้นทุนใบหม่อนต่อกิโลกรัมเท่ากับ 1.05 บาทนั้นยังไม่ถูกต้อง เนื่องจากเป็นการคำนวณเฉพาะต้นทุนที่เกิดขึ้นในแต่ละปีเท่านั้น แต่เนื่องจากในปีแรกที่ปลูกหม่อน ผู้ปลูกยังไม่สามารถเก็บใบหม่อนไปใช้เลี้ยงไหมได้ ต้องรอจนปีที่ 2 จึงจะนำใบหม่อนไปใช้เลี้ยงไหม ดังนั้นในการคำนวณต้นทุนใบหม่อนต่อกิโลกรัม จึงควรจัดสรรต้นทุนการปลูกหม่อนปีแรก ซึ่งเป็นต้นทุนที่เหี่ยวหายอายุส่วนหม่อน เป็นต้นทุนการปลูกหม่อนในปีต่อ ๆ ไปด้วย แต่เนื่องจากหม่อนจะให้ผลผลิตที่ดีและสม่ำเสมอภายในระยะเวลาอีก 4 ปี ดังนั้นจึงควรจัดสรรต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้นในปีแรกไปให้กับต้นทุนการปลูกหม่อนในปีที่ 2, 3, 4 และ 5 ตามลำดับในจำนวนที่เท่ากัน (ดูตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 ต้นทุนการปลูกหม่อนต่อไร่

หน่วย : บาท

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
ต้นทุนแปรได้					
ค่าก่อนพันธุ์	1,600.-	-	-	-	-
ค่าปุ๋ย	1,800.-	900.-	900.-	900.-	900.-
ค่าน้ำหมัก	103.20	86.-	86.-	86.-	86.-
ค่าแรงงาน	697.20	697.67	697.67	697.67	697.67
ค่าซ่อมแซม	55.20	46.-	46.-	46.-	46.-
รวมต้นทุนแปรได้	4,255.60	1,729.67	1,729.67	1,729.67	1,729.67
ต้นทุนคงที่					
ค่าแรงงานทางอ้อม	60.-	60.-	60.-	60.-	60.-
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์	14.77	14.77	14.77	14.77	14.77
ค่าเช่าที่ดิน	300.-	300.-	300.-	300.-	300.-
รวมต้นทุนคงที่	374.77	374.77	374.77	374.77	374.77
รวมต้นทุนที่เกิดขึ้นในแต่ละปี	4,630.37	2,104.44	2,104.44	2,104.44	2,104.44
จัดสรรต้นทุนที่เหี่ยวหายอายุส่วนหม่อน	4,630.37	1,157.59	1,157.59	1,157.59	1,157.59
รวมต้นทุนทั้งหมดต่อไร่ต่อปี	-	3,262.03	3,262.03	3,262.03	3,262.03
ผลผลิตหม่อนต่อไร่ต่อปี	-	2,000 กก.	2,000 กก.	2,000 กก.	2,000 กก.
ต้นทุนใบหม่อนต่อกิโลกรัม	-	1.63 บาท	1.63 บาท	1.63 บาท	1.63 บาท

ตารางที่ 4.7 ต้นทุนการปลูกหม่อนต่อไร่ต่อปีของปี 2-5

	บาท	%
ต้นทุนแปรได้		
ค่าปุ๋ย	900.-	27.59
ค่าน้ำมัน	86.-	2.63
ค่าแรงงาน	697.67	21.39
ค่าซ่อมแซม	46.-	1.41
รวมต้นทุนแปรได้	1,729.67	53.02
ต้นทุนคงที่		
ค่าแรงงานทางอ้อม	60.-	1.84
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์	14.77	0.45
ค่าเช่าที่ดิน	300.-	9.20
ต้นทุนที่ให้ประโยชน์ชั่วอายุส่วนหม่อน	1,157.59	35.49
รวมต้นทุนคงที่	1,532.36	46.98
รวมต้นทุนทั้งหมด	3,262.03	100.00
ผลผลิตหม่อนต่อไร่ต่อปี	2,000 กก.	
ต้นทุนใบหม่อนต่อกิโลกรัม	1.63 บาท	
ต้นทุนแปรได้ต่อกิโลกรัม	0.86 บาท	
ต้นทุนคงที่ต่อกิโลกรัม	0.77 บาท	

จากตารางที่ 4.7 จะเห็นได้ว่าต้นทุนใบหม่อนต่อกิโลกรัมเท่ากับ 1.63 บาท ประกอบด้วย ต้นทุนแปรได้ 0.86 บาท หรือเท่ากับ 53.02% และต้นทุนคงที่ 0.77 บาทหรือเท่ากับ 46.98% ของต้นทุนทั้งหมด เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของต้นทุนจะเห็นว่าต้นทุนส่วนใหญ่เป็น ต้นทุนที่ให้ประโยชน์ชั่วอายุส่วนหม่อน 35.49% ค่าปุ๋ย 27.59% ค่าแรงงาน 21.39% ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะผลจากการเตรียมดินในปีที่ 1 และการบำรุงดูแลรักษาส่วนหม่อนอย่างเพียงพอในแต่ละปี

ตั้งได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่าต้นทุนใบหม่อนต่อกิโลกรัมอาจจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ เนื่องจากต้นทุนการปลูกหม่อนและปริมาณผลผลิตใบหม่อนต่อไร่ ต่อไปนี้จะเป็นการพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อต้นทุนการปลูกหม่อน และปริมาณผลผลิตใบหม่อน

ปัจจัยที่มีผลต่อต้นทุนการปลูกหม่อน

1. ลักษณะและสภาพของดิน ถ้าสภาพของดินเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ ค่าใช้จ่ายในการเตรียมดินและการบำรุงดูแลรักษาจะต่ำ ซึ่งตรงกันข้ามกับแหล่งที่ดินไม่อุดมสมบูรณ์ สภาพของท้องที่เป็นป่ารก ดินแข็ง ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเตรียมดิน และการบำรุงดูแลรักษาสูง
2. อัตราค่าแรงงาน ในแต่ละท้องที่อัตราค่าแรงงานไม่เหมือนกัน บางแห่งอาจสูงหรือต่ำกว่าอัตราที่ทางราชการจ่าย
3. สภาพภูมิอากาศ ถ้าบริเวณใดมีฝนตกตามฤดูกาลจะทำให้ลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้น้ำในสวนหม่อน ตรงกันข้ามกับบริเวณที่สภาพของอากาศแห้งแล้ง จำเป็นที่จะต้องอาศัยการส่งน้ำเข้าแปลงหม่อน ทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้น้ำในสวนหม่อนเพิ่มขึ้น
4. โรคและแมลงศัตรูหม่อน ในบางท้องที่พบว่าไม่เคยมีแมลงศัตรูหม่อนรบกวน และโรคหม่อนระบาดเลย ทำให้ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยาฆ่าแมลงและผลผลิตที่ได้ก็สม่ำเสมอ ตรงกันข้ามกับท้องที่ที่พบว่ามีแมลงศัตรูหม่อนรบกวนและโรคหม่อนระบาดอยู่เสมอ จะมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยาฆ่าแมลง และถ้าบริเวณใดมีโรคหม่อนระบาด ผลผลิตหม่อนก็จะลดลงทำให้ได้ใบหม่อนไม่เพียงพอแก่การเลี้ยงไหม เป็นต้น

ปัจจัยที่มีผลต่อผลผลิตใบหม่อนต่อไร่

1. พันธุ์หม่อน พันธุ์หม่อนที่ปลูกควรเป็นพันธุ์หม่อนที่ให้ผลผลิตสูง เช่น พันธุ์หม่อนน้อย พันธุ์หม่อนตาดำ เป็นต้น
2. การเตรียมดิน การเตรียมดินในตอนแรกที่ปลูกหม่อน โดยต้องมีการไถ พรวน และใส่ปุ๋ยรองพื้นให้ดี จะมีผลทำให้หม่อนมีผลผลิตสูงและสม่ำเสมอ ซึ่งดีกว่าการบำรุงรักษาดินในตอนหลัง

3. การบำรุงดูแลรักษาส่วนหม่อน หลังจากปลูกหม่อนแล้ว การบำรุงดูแลรักษาส่วนหม่อนโดยการใส่ปุ๋ยและการตายหญ้าพรวนดินในระหว่างปีให้เพียงพอ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะให้หม่อนมีผลผลิตสูง
4. การตัดแต่งหม่อน การตัดแต่งหม่อนโดยการตัดกิ่งแก่ออกไปบ้าง เพื่อให้หม่อนเจริญเติบโตแตกกิ่งออกมาอีก ทำให้หม่อนผลิใบที่มีคุณภาพและมีปริมาณมากขึ้น
5. โรคและแมลงศัตรูหม่อน ส่วนหม่อนที่มีโรคและแมลงศัตรูหม่อนระบาดและรบกวน จะทำให้ผลผลิตของหม่อนลดน้อยลง ปัจจุบันโรคบางชนิดยังไม่สามารถหาทางแก้ไขได้ เช่น โรครากเน่า เป็นต้น